

Pogosto jih srečamo

dr. Milena Jerše-Vrenkova

Prav zares, naporen je tudi naš novinarski poklic. Posebej zdaj, poleti — saj razumete, čas kislih kumaric mu pravimo. In tako šine, denimo, uredniku v glavo ideja, ki naj jo novinar kar takoj uresniči. Kakor pač ve in zna. Napiše naj denimo portret nekoga, za katerega pravijo ljudje, da je znan, cenjen, popularen... Skratka, tu je delovni naslov prispevka: Pogosto jih srečamo...

Srečujemo jih v trgovini, na avtobusu, za katedrom ali govorniškim odrom ali denimo za povsem običajno delovno mizo z dvema, tremi aparaturnami, v beli halji, s fonendoskopom okoli vratu... Da, tako je. Tokrat naj bi se pogovarjali z zdravnikom. Toda, ljudje moji, čakalnice so nabitost polne, zdravnikov, pravijo, je premalo, dopusti so v največjem razmahu in le kateri zdravnik si bo vzelo celo uro ali dve časa za klepet. In — ali je v uri ali dveh sploh mogoče povedati vse o tem tako zanimivem poklicu?

Pa smo poiskali kompromis. Pogovarjali se bomo po koščkih, kolikor bo čas dopuščal. Tako sva se zmenili s sogovornico, zdravnico v zdravstvenem domu Ljubljana, enota Center, dr. Mileno Jerše-Vrenkovo, ki dela tu že dvajset let in jo zlasti starejši Ljubljanci iz Centra zelo pogosto srečujejo.

Pri portretih je ponavadi tako, da začnemo z rojstno letnico, s spomini iz mladosti, z leti službovanja...

Pa kaj bi pletičili tisto z ženskimi leti, povejmo le, da ima naša zdravnica že dve odrasli hčeri (mlajša bo šla po maminih stopinjah) in da je zakrakala, kot sama pravi, v drugo polovico delovne dobe, ki je potrebna za »penzijo«, če bi to dobo razdelili v dva dela. Dvajset let izkušenj je zlasti za poklic zdravnika res velik, mar ne?

Preden sem vstopila in se predstavila, sem premišljevala, kako naj zgostim v kratko odmerjeni pogovor čimveč vprašanj, kako naj se pravzaprav sprostim v tem okolju — v kotu je belo pogrnjeno ležišče, na mizi aparat za merjenje priti-

ska, refleksno kladivce, pa najrazličnejši drugi aparati in zdravnikovi pripomočki, ki človeka nehote pripravijo do nekakšnega strahospoštovanja, zadrževanja diha in — boleznih...

No, moje zadrege je bilo pri priči konec, ko sva spregovorili le nekaj besed.

Prehodili sva leta študija, pravzaprav poklicno odločitev, ki je dozorela nekje v notranjosti, pripoveduje, že v gimnazijskih letih.

»S študijem ni bilo težav. Kosem končala, leta 1952, je bil že nekako formiran prvi krog zdravnikov, predvsem specialistov. Prav moja generacija se je zato vse bolj odločala za splošno medicino.«

— Če bi primerjali takratne in današnje pogoje dela zdravnika...

»Spominjam se, v tistih prvih letih je bilo, denimo, nočno dežuranje vse kaj drugega kot danes, ko ima vendarle vsaka enota zdravstvenega doma po občinah svojega dežurnega ponoči. Takrat, v začetku je bil za celo Ljubljano le en dežuren splošni zdravnik, ki je bil, jasno vso noč v avtomobilu. In nekoč, bila je ostra zima. Dežurala sem celo noč, zjutraj sem nadaljevala službo in ko sem nameravala dati nekemu pacientu injekcijo, nikakor ni šlo. Vse ampule so mi zmrzile...«

— Pa ste kdaj razmišljali o specializaciji?

»Da. Dejala sem si, da bom šla na pediatrijo, toda kakšno nasprotje, pristala sem na geriatriji. Tako imam tudi zdaj pravzaprav precej specialistično ambulanto. K meni prihajajo predvsem starejši ljudje — povprečje je okoli 70 let — i v veliki večini so to kronični

bolniki. Nekakšna prednost bi dejala, je ta, da se pri svojem delu s temi ljudmi v glavnem ne srečujemo s problemi bolniškega staleža in se lahko posvetimo izključno le boleznim.

Z veliko večino svojih pacientov se tako kar dobro poznamo, med nami nastaja tisto potrebno obojestransko zaupanje in pogosto ljudi poznam že po glasu po telefonu, saj obiskujem ljudi tudi na domu. V svojih kartotekah imam zabeleženih okoli 1500 ljudi in z njimi se zelo pogosto vidavamo.«

— Slišali smo že nekaj o specializaciji splošne medicine. Kaj to pravzaprav pomeni?

»To bo nekakšna renesansa splošnega zdravnika tako v strokovnem kot v organizacijskem pogledu. Ali z drugimi besedami, splošni zdravnik naj bi zbiral, sintetiziral in usklajeval mnenja specialistov pri obravnavi nekega bolnika. To se pravi, da bo splošni zdravnik »vodil«, spremljal bolezen nekega bolnika. Ob tem seveda naj ne bi gledal na bolnika oziroma bolezen samo s kurativnega, ampak predvsem tudi s preventivnega stališča in rehabilitacije.«

Tak splošni specialist bo tudi v prihodnje delal skoraj isto kot sedaj, vendar na višjem nivoju. V Ljubljani naj bi bili to zdravniki v dispanzerjih splošne medicine, kjer bi po dispan-

Dr. Milena Jerše-Vrenkova v svoji ordinaciji

zerskih metodah obravnavali določene skupine bolnih. Dispanzerska metoda pomeni, da zdravnik ugotavlja kroničnega bolnika za določeno bolezen, denimo bolezen srca in ožilja, ki je v svetu in pri nas po visoki obolenosti (invalidnosti in smrtnosti) na prvem mestu. Takega bolnika vpiše zdravnik v svojo kartoteko in obravnava to bolezen po sodobni in enotni doktrini. Pri tem je torej iniciativa v rokah zdravnika, ki bolnika sam naroča na kontrolne preglede. Za to je seveda potrebno teamsko delo — zdravnik, patronažna medicinska sestra in medicinska sestra v ambulanti. Velik poudarek je tu predvsem pri patronaži. S to metodo zdravljenja ne bi zajeli samo bolnika, ampak tudi družino, kakor tudi okolico njegovega delovnega mesta.

S tem načinom dela naj bi zajeli torej kurativo, preventivo in socialno medicino. Namen je preprečevanje boleznih oziroma odkrivanje prvih minimalnih znakov boleznih in pravočasno in zadostno zdravljenje ter rehabilitacija.«

— Danes pravimo, da smo ljudje že sami kar precej poučeni o najrazličnejših boleznih. Na voljo je precej poljudnih knjig in svetovalnih rubrik v revijah in časopisih.

»Res je po eni plati prav gotovo dobro, da ljudje sami pri sebi pravočasno pazijo »simptome neke bolezni«, tako da jo, če je, pričemo pravočasno zdraviti. Ob tem pa se tudi velikokrat brez potrebe preveč vznemirjajo, ker opažajo boleznim, ki jih v resnici nimajo. So tako načitani in tako včasih brez potrebe prihajajo k zdravniku.«

Vidite, prav ob tem bi rada poudarila, da vsi vseprek preveč pišemo o boleznih in samo o boleznih, to se pravi o negativnem zdravju, skoraj nič ali pa vse premalo pa o samem zdravju, o zdravem načinu življenja. To se pravi o pravilni prehrani (sestava in količina hranil), o načinu življenja, higieni življenja, zadostnem počitku in počitnicah. Ljudje se vse preveč naprezajo. Le opazujte ljudi, ki si, denimo, sami gradijo hiše... Seveda spada sem še odločen boj proti alkoholu in prikazovanje škodljivih po-

sledic kajenja...«

— Prej nisva dokončali misli o novi dispanzerski metodi dela zdravnikov splošnih specialistov. Kako bi v praksi potekalo to delo?

»Del tega ali eden izmed načinov je pravzaprav že v preteklosti uspešno delo antituberkulozne službe in preventivno fluorografiranje. Tehtali smo že predloge, da bi hkrati ali na podoben način kot fluorografiranje množično merili krvni pritisk, pregledali urin in podobno. Tako bi že lahko izločili »potencialne« ​​kandidate za neko bolezen, kot so denimo kardiovaskularna obolenja, diabetes itd.«

— Ko sva prejle omenili pravičen način življenja in rekreacije, mislim, smo vendarle nekaj storili z akcijami TRIM. Ali ne?

»Se vedno je zanj premalo propagande za »široke množice«. Saj se ni bati za ljudi, ki že v sebi čutijo nagnjenje do tovrstnega športa. Na stezo TRIM moramo znati pritegniti tiste ljudi, ki niti slučajno ne bi tja nikoli zašli.«

— In denimo dopust? Pravimo, da ga ne znamo pravilno izkoristiti. Kako ga nameravate preživeti vi?

»Predvsem dopust mora biti res pravi dopust. To se pravi, da se bomo povsem izključili iz svojega dela. Z družino bomo šli na morje v manjši turistični kraj. Stanovali bomo privatno in si bomo tudi sami kuhali... S seboj bomo vzeli razen najnujnejšega še zalogo dobre volje. Zrak, sonce in morje pa bodo čakali že tam...«

— Pa se ustaviva še pri drobnem, vsakdanjem »gospodinjstvem« ​​trenutku v Centru. Kaj pogrešate in kaj vam ugaja, občanki Centra?

»Dobro je predvsem to, da stanujem tu blizu, le nekaj korakov do službe, pa vse kar potrebujem, lahko kupim tu v bližini. To je v redu, vse ostalo pa, premalo zelenja in sonca, sam siv beton, slab zrak, hrust in trušč... tu res ni kaj pohvaliti...«

Hvala za prijeten pogovor! In vendar, pravzaprav je čisto simpatično biti — novinar.

R. R.

Savudrija in Gorje letos

— ob 10-letnici Zavoda za počitniška letovanja

Zavod za počitniško letovanje Ljubljana-Center slavi letos deseto obletnico obstoja. Ob ustanovitvi je imel svojo počitniško bazo le v Zgornjih Gorjah, na morju pa so letovali otroci v najetih počitniških domovih v Savudriji in Kopru.

Leta 1965 je bil zgrajen novi dom v Savudriji, pet let pozneje pa so dokupili še vilo in nekaj zemljišča v okolici.

Tako ima danes zavod dve svoji počitniški bazi. Počitniški dom v Zgornjih Gorjah s 100 ležišči in kar 15 000 kvadratnih metrov zemljišča ter počitniški dom v Savudriji. Tam sta dva objekta, nov, namensko zgrajen, torej sodoben, in funkcionalen dom, adaptirana vila — s skupno 350 ležišči. Sem sodi še 24 000 kvadratnih metrov zemljišča, kjer je po potrebi pod borovimi nasadi mogoče postaviti manjši tabor.

Savudrija je že tretje leto povsem izkoriščena. Domova sta odprta od konca maja do septembra, v Zgornjih Gorjah pa so poleti kolonije, pozimi pa smučarski tečaji. V pre- in posezoni prihajajo v hrbe na oddih gostje — dijaške in študentske izletniške skupine.

Sedaj ko smo opisali, kje so počitniške baze, kjer preživljajo počitnice otroci iz Centra, pa si še nekoliko podrobneje oglejmo, kako pravzaprav poteka »delovni dan« ​​na počitni-

cah, koliko otrok se jih udeležuje.

Ko to pišemo, so se nekateri nemara že vrnili zagoreli, polni zdravja in dobre volje, drugi pa pravkar veselo čofotajo v vodi ali pa si krepijo pljuča na svežem planinskem zraku.

Povedati moramo še to, da smo imeli veliko srečo, da smo se z direktorico JULIJO STOJŠIN dobili na kar dveurni klepet v Ljubljani. Nikoli se ne ve, kje bi jo človek našel. Ali je spremila svoje varovance v Zgornje Gorje ali v Savudrijo, jih šla obiskat ali je kje na poti.

Sicer pa so v Zavodu za počitniško letovanje Center na Poljanski cesti zaposleni le trije ljudje in morali smo se kar sprijazniti, da nas je med pogovorom pridno prekinjal telefon. Starši so spraševali, če je še kaj prostora za njihovega otroka, drugi so zaskrbljeni, zakaj »njihova« ​​nič ne piše, tretji sprašujejo, kako je v zdravniškimi spričevali in tako naprej in naprej. Sogovornica ljubeznivo pojasnjuje tem in onim in prav nič ne kaže, da bi jo karkoli spravilo iz tira. Sama pravi, zdaj vse lepo teče po programu, vsak pozna svoje delo in — kar gre.

— Povejte najprej kakšen je osnovni smoter otroških letovanj?

»Gre predvsem za telesno

krepitev in aktivni odmor. To se pravi: primerno organizirano življenje na letovanju, plavanje, sončenje, primerno počivanje in primerna prehrana. Med aktivnim odmorom so v domu organizirane najrazličnejše interesne, športne in kulturne dejavnosti. Vanje se vključujejo otroci po lastnih željah. Otrok živi v svoji skupini, ki je formirana po spolu in starosti. V tej svoji skupini spi, hodi na kopanje, sprehode in k mizi.«

Ko smo že pri hrani, kaj pripovedujejo starši, kako pišejo otroci domov glede prehrane?

»Mislim, da je že kar pravilo, da s prvimi lepimi pozdravi in opisom sonca ali morja otroci na kratko napišejo: hrana je dobra ali pa: hrana je

Julija Stojšin, direktorica Zavoda za počitniška letovanja

zanič. Predstavljajmo si, kako se včasih doma štiričlanska družina težko zedini, kaj bi jedli. Na morju jih je 400 naenkrat pri mizi...«

Dnevni red (primer je za Savudrijo) je seveda do podrobnosti izdelan in preskušen. Oglejmo si ga:

Ob sedmih vstajanje, ob pol osmih in ob osmih zajtrk v dveh skupinah, ob desetih malica, ob dvanajstih in ob tridešt na eno kosilo. Do treh je počitek, potem malica, ob pol sedmih in ob sedmih večerja ter ob 21. uri tišina. Tak je primer za prvi dan, ko so otroci željni sonca i morja, kasneje pa se za popestritev začno razvijati interesne dejavnosti. V prvi vrsti sta tu seveda šport in pravilna rekreacija.

— In kaj skušajo vzgojitelji svojim malim varovancem še privzgojiti?

»Poudarek je na osebni higieni, estetski, kulturni in domovinski ter družbeni vzgoji. Otroci na letovanju pod vodstvom vzgojiteljev organizirajo proslave ob praznikih. Zlasti pa se učijo vrednotiti delo kot pogoj za naš življenjski obstoj. Otrok mora delati tisto, kar sam zmore — urediti sebe, svojo garderobo, posteljo, mizo...«

— Kdo so vzgojitelji, ki otrokom na morju nadomeščajo starše?

»V predšolskih in šolskih skupinah je lani sodelovalo pri zavodu 116 pedagoških delavcev. Med vzgojitelji, ki so vodili šolske otroke, je približno 40 odstotkov prosvetnih delavcev in nekaj nad 40 odstotkov študentov, ostalo pa so dijaki, od tega je 30 odstotkov moških in 70 odstotkov žensk. V pred-

šolski skupini vodita 20 otrok dve vzgojiteljici, 15 otrok iz šolske skupine pa vodi ena.«

— Pred odhodom so otroci tudi zdravniško pregledani. Kaj pravijo zdravniki?

»Iz zdravstvene dokumentacije je razvidno, da ima skoraj vsak drugi otrok zdravstveno indikacijo za letovanje na morju ali v Gorjah.«

Iz občine se bo letošnjih počitnic v počitniških domovih udeležilo skoraj 800 otrok, v goste pa bodo prišli tudi otroci s Kozjanskega — ti bodo gostje ljubljanskih pionirskih odredov in krajevnih skupnosti; 23 jih bo, gostovali pa bodo v tretji izmeni v abgustu.

Manjše skupine otrok bosta poslali v domove Centra na morje Metalka in Elektrotehna. Otrokom slabše situiranih staršev v teh dveh podjetjih bo plačal letovanje sindikat.

»V Savudriji bodo v gosteh tudi s Koroške, Goriške in Beneške, tržaški otroci pa bodo prišli v prelepo otroško bazo v Zgornjih Gorjah. V Gorjah bodo gostovali tudi otroci iz Parme, medtem pa bodo ljubljanski šli v goste v Rimini. Ze dolga leta poteka tudi izmenjava med našo in avstrijsko organizacijo prijateljev otrok (Kinderfreunde). Tu se bo izmenjalo na počitnicah okoli 80 otrok, pravi direktorica.

— In kakšne so oskrbnine? »Oskrbnina enega otroka v izmeni je skupaj s prevozom 680 dinarjev, nekateri, upravičeni pa lahko dobijo regres. Nekaj otrok iz socialno ogroženih družin letuje brezplačno.«

R. R.